

gih geografskih imen. Res sem na strani 839 tega, od očeta podedovanega slovarja, našel pod Windischlandsbergom — naš *Podčetrtek*.

Takoj sem odgovoril prijatelju Gregoriču, da sem našel rojstni kraj, ki se je zanj tako živo zanimal, ker ga je v našem SBL zaman iskal, saj tam piše o njem »rojen neznano-kje«. Hkrati sem to dobrodošlo slovstveno najdbo objavil v našem Prosvetnem delavcu, a kot mi je kasneje z začudenjem priznal prof. Gspan, tega v delavnici našega Slovenskega biografskega leksikona niti opazili niso (!).

Gregorič mi je kmalu sporočil, da se je med tem obrnil na Župnijski urad v Podčetrtku in da so mu priznali resničnost tega odkritja hkrati z nekoliko popravljenimi rojstnimi podatki od tistih v SBL in imena samega, ki se je — kot tudi podpis prosilca v aktu — tedaj glasil *K o nčnik* in ne *K a nčnik*, kakor so to pokvečili Nemci.

Da se na to odkritje ne pozabi v naši nagli sodobni kulturni dejavnosti, sem se odločil, da oboje ponovno pribijem in objavim.

Etbin Bojc

Ocene in poročila

Pomemben strokovni priročnik za bolj kompleksen pouk književnosti v osnovnih in srednjih šolah

Matjaž Kmecl: Mala literarna teorija. Priročnik za učitelje slovenščine na osnovnih in srednjih šolah. Izdal Zavod SR Slovenije za šolstvo. Založba Borec, Ljubljana 1976. 346 + (III) str.

Knjiga je namenjena predvsem šolski rabi, vendar njen avtor ne skriva, da je imel pri pisanju priročnika v mislih tudi širšo publiko, ki naj bi se s sistematičnim prebiranjem njegovega dela seznanila z osnovami literarne teorije, si tako izoblikovala temelj za neamatersko branje in dojemanje besedne umetnosti in morda tudi izhodišče za strokovno razpravljanje o njej. Kritični pristop k ocenjevanju tega dela bi zato moral biti vsestranski, poleg načelnih idejno-estetskih in ožjih strokovnih vprašanj bi se moral lotiti tudi metodične in didaktične organizacije posredovanja literarnoteoretskih problemov. Ker pa recenzent pozna širšo šolsko prakso samo posredno, se zadnjega sklopa vprašanj samo dotakne, pušča ga odprtega, hkrati pa vabi učitelje in profesorje-praktike, da se vključijo v razpravo o knjigi M. Kmecla in tako prispevajo tudi na ta način svoj delež k strokovnejšemu in bolj kompleksnemu poučevanju (slovenske) književnosti v naših osnovnih in srednjih šolah.

1

Za pravilno ali bolje rečeno čim bolj objektivno presojo idejne in strokovne vred-

nosti knjige M. Kmecla moramo upoštevati predvsem dve dejstvi:

1. precej nefunkcionalno, najpogosteje prakticistično vključenost (zastarele) literarne teorije v pouk književnosti na slovenskih šolah in
2. razmeroma kaotično situacijo na področju slovenske literarnoteoretske misli.

Pouk književnosti, ki naj bi bil osredotočen predvsem na obravnavo konkretnih besednih umetnin, poteka v naših šolah še vedno bolj ali manj na temelju binoma »vsebina in oblika«. Pri tem je ločevanje med pojmom navadno precej nejasno, za književnost specifična enotnost oblike in vsebine, ki zahteva obravnavanje literarne oblike kot vsebinske oblike in literarne vsebine kot zoblikovane vsebine, se navadno kar lepo ignorira. »Vsebina« in »oblika« se največkrat obravnavata izolirano. V ospredju je navadno analiza tim. »vsebine«, ki npr. na področju pripovedništva zajema fabulo, idejo, »psihološko« karakterizacijo literarnih likov pa še to ali ono sociološko in historično vprašanje. »Oblika« je navadno pastorka, obravnavajo jo kot nekakšno dodatno oznako besedne umetnine — v vrstnem, slogovnem, tu in tam tudi kompozicijskem pogledu. Dialektični odnos »vsebina ↔ oblika« je v naših šolah pogostoma neznan — posebno pri tistih učiteljih, ki se še vedno ravna po načelih quasi pozitivistične tradicije; ta ob historičizmu premore samo še nekakšen intuitivizem in posredovanje osebnih impresij. — Še vedno veljavna *Besedna umet-*

nost (1958) Silve Trdinove, ki je doživela kar devet natisov, je kljub vsej svoji »sistematičnosti in uporabnosti« zgovoren plod takega stanja: — Besedna umetnina je v tem priročniku obravnavana statično, vprašanja poetike niso podana kot živ sistem znanstvene poetike, marveč bolj kot vsota opredelitev normativne poetike. V slovenski (šolski) poetiki zakoreninjena tradicija nemške klasicistične poetike in nemške klasične estetike v priročniku Silve Trdinove ni bila premagana in zato je bil ta priročnik že v letu prvega natisa zastarel.

Slovenskemu šolniku je poučevanje književnosti, posebno literarno-estetsko obravnavo konkretnih umetniških besedil, oteževalo tudi stanje domače literarnoestetske misli, ki je v zadnjih dveh desetletjih velikokrat precej hlastavo in nekritično sledila fenomenologiji in strukturalizmu. Takšna usmeritev dobršnega dela sodobne slovenske literarne vede je bila deloma celo koristna; v središče literarnoraziskovalne pozornosti je postavila besedno umetnino kot vrednost samo po sebi in tako opozorila na njeno specifiko. Toda bolj ali manj radikalna prekinitev predstavnikov te usmerjenosti s slovensko marksistično tradicijo in njihovo večkrat pomanjkljivo predznanje, ki npr. za kritično sprejemanje sicer plodne »tartujske šole« zahteva vsaj poznavanje osnov jezikoslovja, če že ne matematike, logike ipd., ter seveda tudi ustrezne predhodne tradicije (ruske »formalistične šole«, praškega lingvističnega krožka itd.), sta pripeljala do eklekticizma, plagiatorstva in drugih neljubih posledic. V sodobni slovenski publicistiki pa tudi v strokovnih in znanstvenih publikacijah so se začela križati, pogosto tudi mešati, različna pojmovanja značaja literarnega dela (npr. ingardensko pojmovanje intencionalno fiktivnega značaja literarnega dela z opojaškim čisto znakovnim pojmovanjem tega) in v zvezi s tem tudi različni nazori o nalogah literarne vede nasploh (npr. dehumanizacijske tendence francoskega strukturalizma, ki meni, da se mora literarna zgodovina ukvarjati z literarnimi funkcijami na črti *produkcija* — *komunikacija* — *konzumacija* in ne s posamezniki, ki so nosilci teh odnosov — z nazori »tartujske šole«, ki si prizadeva premagati enostranost svojih predhodnikov, razširiti področje funkcionalne poetike tako, da povezuje raziskavo umetniškega teksta z literarno zgodovino ter kulturološkimi raziskavami družbe in nacije). Situacijo v slovenski literarni vedi je po svoje zameglila

še posebej heideggerjanska hermenevtika, ki »biva na način biti bivajočega« in v mnogih primerih vodi v skrajni subjektivizem. Vse to je tudi pripeljalo do nastanka precej ezoteričnega, scientistično ali filozofsko obarvanega govora. Zaradi te ezoteričnosti se mnoge zanimive in tudi koristne raziskave tega dela slovenske literarne vede niso mogle ustvarjalno vključiti v pouk književnosti v sodobni slovenski šoli.

Marksizem, ki v sodobni slovenski literarni vedi znova dokaj uspešno prevzema vodilno vlogo, je razmeroma zgodaj reagiral na nemarksistične, deloma kar destruktivne pojave v slovenskem literarno-teoretskem dogajanju. Toda celovito je reagiral predvsem na področju literarne kritike in literarne zgodovine, manj na področju estetike in obče teorije umetnosti, le deloma na področju literarne teorije, najmanj v območju poetike. — Ta poseg slovenske marksistične misli je seveda izredno pozitivno vplival na idejnost pouka književnosti v naših šolah — toda na področju literarne teorije samo posredno: slovenski marksisti-strokovnjaki za književno teorijo v tridesetletnem povojnem obdobju niso napisali niti strokovnega priročnika niti učbenika, ki bi celovito in šoli primerno obravnaval literarno teorijo.

Matjaž Kmecl se je ob takem stanju slovenske književne teorije znašel v razmeroma težkem položaju, ki je zahteval od njega po eni strani, da celovito obdela problematiko literarne teorije (še posebno poetike) ter da ob tem premosti vedno bolj opazno razpoko med slovensko šolsko prakso in sodobno slovensko literarno vedo, po drugi strani pa, da uskladi vse to z reformnimi prizadevanji, ki naj pripeljejo do nastanka sodobnega, kvalitetno višjega tipa (usmerjenega) šolstva. Položaj je bil za pisca *Male literarne teorije* še toliko bolj težaven, ker se pri svojem delu ni mogel opreti na premišljeno izdelan učni program, zasnovan na celoviti marksistični presoji izbora in obsega literarnoteoretskih vprašanj, ki naj bi se konstruktivno vključila v strukturo učnega načrta reformirane šole. Zato je razumljivo, da je M. Kmecl lahko zastavil in izpeljal svoj priročnik samo ob pomoči strogega upoštevanja občnih načel, ki opredeljujejo šolsko reformo, in strokovno izčiščenega obvladanja pozitivnih pridobitev domače in tuje literarnoteoretske misli, ki se je že, ali pa bi se lahko konstruktivno uveljavila v sodobnem pouku književnosti.

Ko Matjaž Kmecl govori v uvodu (str. 5) o kompilativnem značaju *Male literarne teorije*, opozarja prav na omenjeno stvarno, strokovno izčiščeno in obvladano transformacijo pozitivnih dosežkov domače in tuje literarne teorije »v logično pregleden, uporaben in živ sistem« lastnega priročnika. Imena kot so Kayser, Tomaševski in Žirmunski opozarjajo na nemško fenomenološko zasnovano poetiko in rusko »formalistično šolo«, ki sta obe izredne plodno vplivali na prenovitev in osamosvojitvev slovenske, jugoslovanske in svetovne literarne teorije in književne vede nasploh. Pod vplivom teh so nastala tudi domača dela, kot so *Jezik in književno delo* Lešiča, zagrebški *Uvod v književnost* ipd., njihov tvoren učinek je opazen tudi v čisto slovenskem literarnoteoretskem območju (Isačenko, Pirjevec, Zadravec, Kos, Kmecl idr.) in še posebej v inovacijah, ki jih je vnesla v literarno zgodovino tim. interpretacijska metoda; ta je npr. v raziskavah B. Paternuja in tudi drugih dobila že bolj ali manj prečiščeno marksistično idejno podobo.

Marksistično in sistemsko smiselno je zasnovana tudi *Mala literarna teorija* M. Kmecla. Avtor *Male literarne teorije* sicer priznava vrednost fenomenološke zahteve po upoštevanju specifičnosti, »bistev« besedne umetnosti oz. tega, kar so imenovali ruski formalisti »literarnost«, vendar v marksistični interpretaciji, po kateri je ideologija (tj. celokupno duhovno življenje in s tem seveda tudi literatura, v sodobnosti močno osamosvojena oblika človekovega duhovnega udejstvovanja) pogojena z družbeno-ekonomsko osnovo, vendar tudi z dotedanjim razvojem ideologije same. V *Mali literarni teoriji* je zato povsod implicitno prisotno načelo, po katerem je preučevanje literature kot »čistega pojava« enostransko, kakor je enostransko tudi pozivanje literature samo z zunajliterarnim kontekstom. V jeziku sodobnega češkega literarnega teoretika Josefa Hrabáka bi se temu reklo, da Matjaž Kmecl pojmuje besedno umetnino kompleksno kot »znak — odsev«. Tako pojmovanje besedne umetnine vodi k naslednjemu spoznanju, da namreč ni »čiste« znanosti, ki bi se lahko zadovoljila samo s svojo vednostjo, da se torej tudi literarna veda srečuje z drugimi znanostmi, npr. s sociologijo in psihologijo. Toda tako srečanje je plodno samo takrat, kadar se vsaka znanost oz. veda zaveda svojih specifičnih nalog. Specifičnost neke znanosti oz. vede pa je v tem, kako in

pod kakšnim zornim kotom ta hierarhizira in zastavlja vprašanja, kako hierarhizira svoja spoznanja. V literarni vedi je ta zorni kot »literarnost«, tj. tisti specifikum, ki loči literarne pojave v največji meri od drugih jezikovnih in nejezikovnih pojavov. In prav tej »literarnosti« je tudi posvečen priročnik *Mala literarna teorija*. Matjaž Kmecl spada med tiste redke slovenske literarne teoretike in zgodovinarje, ki se jasno zavedajo, da mora biti izhodišče pri raziskovanju besedne umetnosti raziskovanje literarnega teksta kot znaka; šele ko razložimo njegov pomen, lahko raziskujemo niti, ki vodijo k njemu, in tudi niti, ki peljejo stran.

3

Pri hierarhizaciji, tj. razvrščanju literarnoteoretskih vprašanj po pomembnosti in funkciji, in pri oblikovanju zornega kota, ki to hierarhizacijo pogojuje, pa se v *Mali literarni teoriji* M. Kmecla pojavijo nekatere težave. Te so deloma posledica neprečiščenih teoretskih izhodišč, deloma že zastarelega obravnavanja nekaterih literarnoteoretskih problemov.

Vir vseh težav je v pojmovanju literarne teorije, še posebej odnosa literarne teorije do poetike. V samem tekstu *Male literarne teorije* zasledimo dve nasprotujoči si zvezi: »poetika ali književna teorija« (str. 5) in »poetika in književna teorija« (prim. str. 14). Eksplicitna razlaga narave, predmeta in obsega literarne teorije (gl. pogl. *Kaj je teorija književnosti?* in geslo »teorija književnosti« na str. 15) sicer dá vedeti, da M. Kmecl po vzgledu B. Tomaševskega (prim. njegovo knj. *Teorija literature. Poëtika*, M.—L. 1930⁵) bolj ali manj enači oba pojma, toda obseg vprašanj, ki so obravnavana v priročniku, in njegova kompozicija kažeta, da je bil avtor pri tem nekoliko v zadregi, še posebej zato, ker kot marksist ni mogel pristati na enačbo »literarna teorija = poetika«, ki izvira pri njegovem ruskem vzorniku iz formalističnega pojmovanja »forme« kot edinega realnega nosilca specifikke besedne umetnosti.

Ta zadrega se pokaže posebno v kompoziciji in obsegu 4. pogl. *Male literarne teorije*. V tem poglavju so nakopičeni problemi obče teorije literarne umetnosti — snov, avtor, ideja — oz. to, kar imenuje avtor »predjezikovne prvine v književnem besedilu« — torej problemi, ki nakazujejo mimo drugega tudi zapleten sklop vprašanj soodnosa literarnega dela in stvarnosti, potem vprašanja literarne zgradbe (pri M.

Kmeclu po tradiciji izenačene s kompozicijo, notranjo in zunanjo) in problematika genologije (tragedija, komedija, karikatura ipd.).

Delna neprečiščenost literarnoteoretskih izhodišč se izrazi tudi v 1. pogl., ki že s samim naslovom (*Književne vede, teorija književnosti, pomožne književne vede*) priča, kako široko in nejasno je pojmovana zveza »poetika ali književna teorija«. Nakazani in obdelani problemi tega poglavja spadajo v občo literarnoteoretsko klasifikacijo osnovnih, pomožnih in interdisciplin oz. panog literarne vede; obravnavanje odnosa »med temeljno različnimi opazovanji književnega besedila« pa sega že v področje literarne metodologije.

Nekaj podobnega se je zgodilo tudi v 3. pogl. Vključenost »literarnozgodovinskega vrnika o periodizaciji literature«, zasnovane na »slogovnih spremembah v pisanju«, je sicer v poglavju, ki obravnava poetiko literarnega jezika oz. literarno stilistiko, upravičena, toda vprašanje samo sodi, to nakazuje tudi M. Kmecl, v teorijo oz. metodologijo literarne zgodovine.

Heterogenost navedenih poglavij v priročniku M. Kmecla sicer potrjuje staro resnico, da za vede, kot je literarna, velja tim. »zakon dinamičnega prehajanja«, ki po B. Tomaševskem tudi od poetike (= literarna teorija) ne zahteva, da bi ta juridično strogo razmejila med seboj posamezna raziskovalna področja. Toda preciznejša opredelitev soodnosa med poetiko in občo literarno teorijo ni nujno paragrafska, še posebej takrat ne, ko omogoča smotnejšo in preglednejšo razvrstitev obravnavanih vprašanj in iz te obravnave izhajajočih spoznanj. Če bi M. Kmecl sledil tistim literarnim teoretikom, ki obravnavajo poetiko kot del literarne teorije (R. Wellek — A. Warren, V. V. Ivanov, H. Markiewicz, J. Hrabák idr.), in jo definirajo ali kot »literarno morfologijo« (J. Hrabák) ali kot »vedo o zgradbi literarnih del in sistemov estetskih sredstev, ki so v (besedni umetnosti) rabljena« (V. V. Ivanov), bi se izognil ponavljanjem, mnogim dodatnim pojasnjevanjem (posebno v 4. pogl.) pa tudi nekaterim zastarelim pojmom, kot sta npr. »zunanja« in »notranja« zgradba oz. kompozicija. Vprašanja obče literarne teorije, ki jih M. Kmecl obravnava v dobro premišljenem in šolski rabi odlično prirejenem obsegu, bi tako lahko bila obravnavana v uvodnem občeteoretskem delu, kjer bi ob klasifikaciji literarne vede oz. »literarnih ved« lahko govoril o problemu besedne

umetnine kot »znaka — odseva«, o tim. »predjezikovnih prvinah v književnem besedilu« ipd. V naslednjih poglavjih bi se potem lahko načrtnje posvetil področjem obče poetike — vprašanjem stilistike, poetiki proze, verzologije, kompozicije in genologije.

Toda problem soodnosa med literarno teorijo in poetiko in s tem opredelitev obeh ostaja nerazčiščen ne samo pri M. Kmeclu in slovenski literarni teoriji, ampak tudi v svetovni. Francoski strukturalizem in angleški New-Criticizm (npr. A. I. Richards) skušata npr. do skrajnosti specializirati poetiko, Poljak J. Krzyżanowski opredeljuje poetiko samo kot vedo o »notranji« obliki in tematologiji ter iz nje izključuje preučevanje »zunanje« oblike, ki da je predmet stilistike, ritmike in metrike itd. Vse to priča, da je obravnavanje literarne teorije izredno raznoliko in da je v tej raznolikosti tudi njena privlačnost, če že ne nujnost: — Znanstvena odkritja namreč nastajajo samo v boju in križanju različnih stališč. S tega vidika lahko torej brez strahu sprejmemo tudi heterogenost *Male literarne teorije*.

S tem pa seveda ne trdimo, da v *Mali literarni teoriji* ni spornih mest. — Nekaj ugovorov sledi že iz tega, kar smo povedali spredaj. Tako npr. heterogenost 4. pogl., ki nosi naslov *Predjezikovne prvine v književnem delu: snov, avtor, ideja, zgradba* ne dovoli avtorju, da bi precizneje izvedel notranjo diferenciacijo v območju semantičnega polja, ki ga pokrivajo posamezni pojmi. 'Snov' tako pomeni poleg »zunajliterarne stvarnosti« oz. »snovi v širšem pomenu besede« tudi »literarno snov« z dvema pomenoma: 1. realnost, »ki jo pisatelj uzre na poseben, enkratni način in jo oblikuje v knjiž. besedilo/umetnino« (str. 147) in 2. tisto 'snov', ki je bila nekoč že ubesedena in se kot element literarne tradicije transformira v različnih literarnih delih pri različnih avtorjih ('Stoff' v nemški komparativistiki), kar ugotavlja tudi M. Kmecl sam. Poleg tega pomeni 'snov' tudi samo jezikovno gradivo (nem. *Stoff*, angl. *material*, rus. *material*, polj. *tworzywo*). Zato bi bilo potrebno določiti, kdaj je pojem 'snov' »predjezikovna prvina« in kdaj to preneha biti, če jo rabimo kot pojem poetike. Podobno je tudi s pojmom 'avtor', če ga obravnavamo z vidika specifičnosti literarnega dela. Pojem 'avtor' lahko rabimo tudi samo z vidika morfologije literarnega dela npr. kot »vezno nit, ki povezuje posamezne epizode v pripovedništvo ali po-

samezne izpovedi v liriki« (J. Hrabák). Na vprašanja »kdaj je zgradba predjezikovna prvina« ali točneje »kateri elementi zgradbe so predjezikovne prvine« lahko odgovorimo samo v primeru, ko razlikujemo pojma ‚struktura besedne umetnine‘ in ‚struktura umetniškega teksta‘ in ko ne enačimo, kakor to dela M. Kmecl, ‚z zgradbo (struk-turo)‘ s ‚kompozicijo‘.

V 3. pogl. M. Kmecl sicer zanimivo razpravlja o posebnostih *pesniškega jezika*, čeprav govori o *literarnem jeziku*. Kaže, da je spregledal v poetiki že ustaljeno razlikovanje med pesniškim jezikom oz. govorom (rus. *poëtičeskij jazyk*, *poëtičeskaja reč*, nem. *Dichtersprache*, češ. *jazyk básnický*) in literarnim oz. knjižnim jezikom (rus. *literaturnyj jazyk*, nem. *Literatursprache*, češ. *jazyk spisovný*). Dvomljivo, če že ne kar zmotno, je enačenje ‚perspektive‘ z ‚lit. vrsto‘, pa čeprav gre za zvezo »tipične književne perspektive ali etološke književne vrste« (str. 166).

Nazadnje spadajo sem tudi taki problemi, ki jih v naši recenziji *Male literarne teorije* M. Kmecla lahko samo omenimo, ne bi pa mogli zahtevati, da bi jih avtor upo-

števal, ker bi pri tem prehudo posegli v strukturo njegovega dela. Sem spada npr. pojem ‚metrični impulz‘, ki v sodobni poetiki precej poenostavi razlogo metričnih in verzoloških problemov. Toda slovenska verzologija je, žal, še slabo razvita, en sam človek danes ne more obvladati prav vseh področjih literarne teorije. — M. Kmecl je specialist za pripovedništvo. Pa ne samo to!

4

M. Kmecl spada med tiste redke srečneže, ki znajo na poljuden in izredno ponazoritven način posredovati bralcu razmeroma zapletene teoretične probleme. Privlačnost njegove *Male literarne teorije* stopnjuje še kombinacija tim. »leve in desne strani«. »Leksikon« in »zapiski« na desni strani prinašajo poleg »najnujnejših pojmov (...) književne vede« in razmeroma obsežne domače in tuje strokovne literature (leksikon) tudi »ponazoritvene primere« in teorijo poživljuje »duhovite definicije raznih avtorjev« (zapiski), hkrati pa puščajo prostor za bralčeve zabeležke, kar vse poziva k aktivnemu branju priročnika.

Aleksander Skaza
Filozofska fakulteta v Ljubljani

Zapiski

Lingvistični teden v Celovcu (5.—9. IV. 1976)

V začetku aprila je bil v Celovcu (4. po vrsti) lingvistični teden, ki ga organizirajo sodelavci Inštituta za jezikoslovje pri celovski univerzi — profesor A. Isačenko, H. D. Pohl, E. Ritter in N. Salmikov. Ta prireditvev je namenjena rusistom, tako visokošolskim učiteljem kot študentom višjih letnikov. Vsako leto se obravnava na predavanjih in seminarjih posebna tema. Lani je bila to zgodovina in nastanek ruskega knjižnega jezika, letos pa je bil teden posvečen mejnemu področju med jezikoslovjem in literarno vedo — poetiki ruskega jezika.

Glavna predavateljica sta bila profesor Isačenko in gost iz Stockholma Nils. A. Nilsson. Profesor Isačenko, ki je Slovencem dobro znan po svoji študiji Slovenski verz iz l. 1939 (ponatis l. 1975), je govoril o ruskem metru in o moderni ruski rimi. S po-

močjo številnih primerov iz pesmi Majakovskega, Pasternaka, Voznesenskega in drugih je pokazal, da rima v sodobni ruski poeziji ni zastarela, ampak se je nasprotno razvila v pomembno in bogato pesniško sredstvo. Najzanimivejša je težnja ruskih pesnikov po tem, da rimajo cele besede in ne koncev besed, npr. *zavtra — avtora* (Majakovski), *geroynja — geroina* (Voznesenski) itd. Tako rima ni več zgolj glasovni odmev ampak tudi nepredvidljivo in pomensko važno sredstvo (gl. tudi članek A. I. *Iz nabljudenij nad »novoju riimoj«* v *Slavic Poetics. Essays in Honor of Kiril Taranovsky*, The Hague — Paris, 1973, str. 202-29).

Profesor Nilsson je v predavanjih in seminarjih obravnaval posamezne pesmi Majakovskega in Pasternaka ter nekatere teoretične poglede Mandelštama na pesniški jezik. Pokazal je, kako sta Majakovski in Pasternak razbijala tradicionalne romantične teme in celo besede, ter nato iz »kosov«